

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фізичної реабілітації, спортивної медицини,
фізичного виховання і здоров'я

Теорія і методика фізичного виховання

**Тема 9. ПЕДАГОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ФІЗКУЛЬТУРНОГО
ЗАНЯТТЯ ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ
ЙОГО ПРОВЕДЕННЯ**

Методичні рекомендації для практичних занять
студентів I курсу медичних факультетів
спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія»

Запоріжжя

2019

Затверджено:

на засіданні кафедри фізичної реабілітації, спортивної медицини, фізичного виховання і здоров'я ЗДМУ

протокол № 1 від 29.08.2019 р.

на ЦМР ЗДМУ

протокол №1 від 29.08.2019 р.

Автори:

Гурєєва А.М., кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри фізичної реабілітації, спортивної медицини, фізичного виховання і здоров'я ЗДМУ;

Ляхова І.М., доктор педагогічних наук, професор кафедри фізичної реабілітації, спортивної медицини, фізичного виховання і здоров'я ЗДМУ

Методичні рекомендації призначені для студентів, які навчаються за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія» ЗВО МОЗ України. Містять базові питання стосовно основних документів планування у фізичному вихованні, вивчення яких передбачено навчальною програмою з дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання».

Тема 9. ПЕДАГОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ФІЗКУЛЬТУРНОГО ЗАНЯТТЯ ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ЙОГО ПРОВЕДЕННЯ.

Обсяг академічних годин – 2 г.

Мета: опанування особливостей побудови і проведення педагогічного аналізу фізкультурного заняття.

Студент повинен знати:

- науково-методичні концепції педагогічного аналізу заняття (уроку);
- функціональне значення педагогічного аналізу фізкультурного заняття;
- типи аналізу занять і їх характеристику;
- види аналізу фізкультурних занять;
- мету педагогічного аналізу фізкультурного заняття;
- вимоги до постановки завдань фізкультурного заняття;
- параметри педагогічного аналізу фізкультурного заняття.

Студент повинен вміти:

- проводити педагогічний аналіз фізкультурного заняття;
- розраховувати ефективність фізкультурного заняття за спеціальною формулою;
- визначати ефективність фізкультурного заняття за рівнями.

Необхідне обладнання: ручка, зошит, олівець, секундомір.

Теоретичні відомості

На сьогодні постерігається різноманітність концепцій аналізу уроку, що обумовлено відмінностями провідних ідей та наукових підходів авторів до нього (оптимізація, системність, комплексність, діяльнісний підхід та ін.).

Більшість учених, які досліджували проблему аналізу уроку, розглядають урок переважно в одноаспектному плані, тобто з дидактичної чи психологічної сторони без взаємозв'язку між ними та іншими його аспектами. На сьогодні ще недостатньо розкриті шляхи реалізації ідеї диференційованого підходу до спостереження й аналізу уроку. Ці та інші проблемні питання педагогічного аналізу заняття (уроку) потребують пошуку способів вирішення і їх наукового обґрунтування.

Значення педагогічного аналізу фізкультурного заняття полягає в тому, що він:

- 1) є основним інструментом індивідуального психолого-педагогічного управління і надає великі можливості педагогу для продуктивної діяльності та підвищення педагогічної майстерності;
- 2) завжди служить як завданням розвитку, так і завданням включення педагога у процес творчості;
- 3) є джерелом мотивації педагога для самореалізації у своїй професійній діяльності, саморозвитку особистості, розвитку здібностей, освоєння нових методик і технологій, поліпшення співпраці з тими, хто займаються тощо;
- 4) є найефективнішим засобом індивідуальної методичної роботи;
- 5) є основою для розповсюдження передового педагогічного досвіду;
- 6) формує і розвиває спадкоємні зв'язки у фізичному вихованні та педагогіці;
- 7) виявляє найбільше активний та безпосередній вплив на кінцеві результати навчально-виховного процесу;
- 8) найефективніший інструмент у вивченні індивідуальних особливостей тих, хто займаються, особливо фізичних і морально-вольових;
- 9) є основою для конструювання єдності педагогічних позицій колективу фізичної культури зокрема і педагогічного колективу в цілому;
- 10) постійно націлює педагога на самоаналіз;

11) дозволяє провести педагогу глибокий і кваліфікований аналіз, який слід розглядати як найліпший засіб виховання його свідомого відношення до своєї діяльності;

12) завжди повинен будуватися на почутті поваги і довіри до людини;

13) повинен проводитися задля істинної віри в успіх педагога, формувати почуття успіху.

Розрізняють такі типи аналізу занять:

- 1) аспектний аналіз;
- 2) поетапний аналіз;
- 3) поелементний аналіз;
- 4) комплексний аналіз;
- 5) аналіз проблемних фізкультурних занять;
- 6) системний аналіз.

Аналіз фізкультурного заняття може мати такі види:

- 1) дидактичний;
- 2) психологічний;
- 3) виховний;
- 4) методичний;
- 5) організаційний.

Цілі педагогічного аналізу фізкультурного заняття можуть бути різними. Наприклад, визначення ефективності навчальної роботи на фізкультурному занятті, формування у тих, хто займаються, вмінь аналізувати техніку виконання вправ, робити висновки та виправляти технічні помилки різного характеру під час виконання фізичних вправ або перевірка відповідності форм, методів, дидактичних завдань структури фізкультурного заняття та ін..

Практичні завдання фізкультурного заняття умовно можна поділити на 2 групи:

- 1) ті, що спрямовані на формування рухових вмінь і навичок;

2) ті, що спрямовані на розвиток рухових здібностей.

Завдання, що спрямовані на формування рухових вмінь і навичок, формулюються у такій формі: 1) *ознайомитися, учити, закріпити, вдосконалити, скласти на оцінку (контроль), повторити техніку виконання конкретної фізичної вправи.* Наприклад, техніку бігу на 100 м, стрибка в довжину з місця та ін.

Завдання, що спрямовані на розвиток рухових здібностей формулюються таким чином: *розвивати силу м'язів (далі вказати яких саме м'язів) або швидкість, або координаційні здібності або гнучкість, або витривалість, а можливо якусь форму їх прояву.*

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА АНАЛІЗУ ФІЗКУЛЬТУРНОГО ЗАНЯТТЯ

I. Загальні відомості

ПІБ педагога _____

Група _____

Дата проведення ф/заняття _____

Предмет _____

Тема ф/заняття _____

Мета і завдання ф/заняття _____

Мета відвідування ф/заняття _____

Таблиця 1.

II. Параметри педагогічного аналізу й оцінки фізкультурного заняття.

№ з/п	Зміст	Бали			
		0	1	2	3
1.	Своєчасність початку фізкультурного заняття та його організація.				
2.	Перевірка виконання домашнього завдання.				
3.	Перевірка знань тих, хто займаються.				
4.	Повідомлення завдань фізкультурного заняття.				
5.	Актуалізація педагогом знань і способів діяльності тих, хто займаються.				
6.	Застосування методів проблемного навчання на занятті.				
7.	Оптимальність співвідношення діяльності педагога і тих, хто займаються, а також співвідношення повідомлення теоретичних відомостей і виконання практичних завдань, виходячи із їх постановки.				
8.	Організація самостійної роботи тих, хто займаються.				
9.	Забезпечення позитивної мотивації навчання.				
10.	Забезпечення активності на занятті тих, хто займаються.				
11.	Звертання уваги тих, хто займаються, на зв'язок матеріалу заняття з життям, практикою.				
12.	Володіння педагогом способами створення проблемних ситуацій.				
13.	Наявність зворотного зв'язку між педагогом і тими, хто займаються, в ході фізкультурного заняття.				
14.	Доцільність і ефективність використання педагогом наочності та технічних засобів навчання.				
15.	Врахування педагогом індивідуальних особливостей тих, хто займаються (використання індивідуального підходу).				
16.	Диференціація завдань тих, хто займаються, під час фізкультурного заняття (використання диференційованого підходу – розподіл за статтю і групами фізичної підготовленості).				
17.	Правильність порядку дій педагога при ознайомленні з				

	новим матеріалом (назва вправи, показ, пояснення, надання можливості спробувати виконати фізичну вправу 1-2 рази).				
18.	Тактовність і демократичні взаємини педагога з тими, хто займаються.				
19.	Рациональність використання часу фізкультурного заняття (щодо підготовки місць занять і спортивного інвентарю, пояснення техніки виконання фізичних вправ, безпосереднього їх виконання, виправлення методичних помилок).				
20.	Ефективність контролю за роботою тих, хто займаються, оцінка їхніх знань і умінь (корекція помилок під час виконання фізичних вправ і після їх виконання)				
21.	Адекватність оцінки педагога реальним результатам роботи на занятті тих, хто займаються (загальна оцінка або конкретна оцінка).				
22.	Правильність і конкретність надання домашнього завдання тим, хто займаються (доцільність і можливість виконання фізичної вправи вдома, конкретизація кількості підходів і разів виконання вправи в 1-му підході; кратність її виконання протягом тижня або дня; врахування диференційованого та індивідуального підходів, виходячи із стану здоров'я, фізичної підготовленості тих, хто займаються).				
23.	Підбиття підсумків фізкультурного заняття.				
24.	Ступінь емоційного впливу фізкультурного заняття на тих, хто займаються (позитивність емоційного фону заняття).				
25.	Відповідність типу фізкультурного заняття поставленим меті та його завданням (ступінь реалізації поставлених завдань).				
26.	Сума балів за кожним із критеріїв, що характеризують діяльність педагога на фізкультурному занятті (див. нижче).				

III. Методика оцінки результатів педагогічного аналізу фізкультурного заняття.

Кількість балів за кожний із пунктів, що характеризує діяльність педагога на фізкультурному занятті, представлена в таблиці 1 і виставляється, виходячи з таких критеріїв:

3 бали – вимога до пункту виконується повністю;

2 бали – вимога до пункту виконується в основному;

1 бал – вимога до пункту виконується тільки частково;

0 балів – не виконується.

Ефективність фізкультурного заняття оцінюється за коефіцієнтом **К**, що визначається за спеціальною формулою як результат ділення суми балів за кожний із компонентів фізкультурного заняття на 75, тобто на максимально можливу суму балів.

$$K = \frac{X_1 + X_2 + X_3 \dots + X_{25}}{75},$$

Де:

К – коефіцієнт ефективності фізкультурного заняття;

X₁, X₂, X₃ та ін. – бал за кожний із компонентів фізкультурного заняття;

75 – максимально можлива сума балів.

Ефективність фізкультурного заняття буде оцінена як:

- **висока**, якщо **К** лежить у межах від 0,8 до 1 балу;
- **середня**, якщо **К** лежить в межах від 0,6 до 0,8 балів;
- **низька**, якщо **К** є нижчою, ніж 0,6 балів.

Практична частина

✓ Ситуаційне завдання

ВАРІАНТ 1 (виконують ті студенти, які під непарним номером у списку в журналі).

Було проведено педагогічний аналіз заняття фізичною культурою в 3-А класі. Необхідно:

1. Уважно подивитися «Технологічну карту аналізу фізкультурного заняття».
2. Підрахувати бали за кожний із пунктів, що характеризують діяльність педагога на фізкультурному занятті (таблиця).
3. Визначити ефективність заняття фізичною культурою за коефіцієнтом K (формула).
4. Оцінити ефективність заняття.
5. Зробити висновки.
6. Надати рекомендації (на що треба звернути увагу).

Параметри педагогічного аналізу й оцінки фізкультурного заняття

№ з/п	Зміст	Бали			
		0	1	2	3
1.	Своєчасність початку фізкультурного заняття та його організація.			+	
2.	Перевірка виконання домашнього завдання.	+			
3.	Перевірка знань тих, хто займаються.	+			
4.	Повідомлення завдань фізкультурного заняття.			+	
5.	Актуалізація педагогом знань і способів діяльності тих, хто займаються.		+		
6.	Застосування методів проблемного навчання на занятті.	+			
7.	Оптимальність співвідношення діяльності педагога і тих, хто займаються, а також співвідношення повідомлення теоретичних відомостей і виконання практичних завдань, виходячи із їх постановки.	+			
8.	Організація самостійної роботи тих, хто займаються.		+		
9.	Забезпечення позитивної мотивації навчання.		+		
10.	Забезпечення активності на занятті тих, хто займаються.			+	
11.	Звертання уваги тих, хто займаються, на зв'язок матеріалу заняття з		+		

	життям, практикою.				
12.	Володіння педагогом способами створення проблемних ситуацій.		+		
13.	Наявність зворотного зв'язку між педагогом і тими, хто займаються, в ході фізкультурного заняття.				+
14.	Доцільність і ефективність використання педагогом наочності та технічних засобів навчання.		+		
15.	Врахування педагогом індивідуальних особливостей тих, хто займаються (використання індивідуального підходу).		+		
16.	Диференціація завдань тих, хто займаються, під час фізкультурного заняття (використання диференційованого підходу – розподіл за статтю і групами фізичної підготовленості).		+		
17.	Правильність порядку дій педагога при ознайомленні з новим матеріалом (назва вправи, показ, пояснення, надання можливості спробувати виконати фізичну вправу 1-2 рази).			+	
18.	Тактовність і демократичні взаємини педагога з тими, хто займаються.			+	
19.	Рациональність використання часу фізкультурного заняття (щодо підготовки місць занять і спортивного інвентарю, пояснення техніки виконання фізичних вправ, безпосереднього їх виконання, виправлення методичних помилок).		+		
20.	Ефективність контролю за роботою тих, хто займаються, оцінка їхніх знань і умінь (корекція помилок під час виконання фізичних вправ і після їх виконання)		+		
21.	Адекватність оцінки педагога реальним результатам роботи на занятті тих, хто займаються (загальна оцінка або конкретна оцінка).			+	
22.	Правильність і конкретність надання домашнього завдання тим, хто займаються (доцільність і можливість виконання фізичної вправи вдома, конкретизація кількості підходів і разів виконання вправи в 1-му підході; кратність її виконання протягом тижня або дня; врахування диференційованого та індивідуального підходів, виходячи із стану здоров'я, фізичної підготовленості тих, хто займаються).		+		
23.	Підбиття підсумків фізкультурного заняття.			+	
24.	Ступінь емоційного впливу фізкультурного заняття на тих, хто займаються (позитивність емоційного фону заняття).				+
25.	Відповідність типу фізкультурного заняття поставленим меті та його завданням (ступінь реалізації поставлених завдань).			+	
26.	Сума балів за кожним із критеріїв, що характеризують діяльність педагога на фізкультурному занятті (див. нижче).				

ВАРІАНТ 2 (виконують ті студенти, які під парним номером у списку в журналі).

Було проведено педагогічний аналіз заняття фізичною культурою в 7-Б класі. Необхідно:

1. Уважно подивитися «Технологічну карту аналізу фізкультурного заняття».

2. Підрахувати бали за кожний із пунктів, що характеризують діяльність педагога на фізкультурному занятті (таблиця).
3. Визначити ефективність заняття фізичною культурою за коефіцієнтом K (формула).
4. Оцінити ефективність заняття.
5. Зробити висновки.
6. Надати рекомендації (на що треба звернути увагу).

Параметри педагогічного аналізу й оцінки фізкультурного заняття

№ з/п	Зміст	Бали			
		0	1	2	3
1.	Своєчасність початку фізкультурного заняття та його організація.				+
2.	Перевірка виконання домашнього завдання.			+	
3.	Перевірка знань тих, хто займаються.				+
4.	Повідомлення завдань фізкультурного заняття.				+
5.	Актуалізація педагогом знань і способів діяльності тих, хто займаються.		+		
6.	Застосування методів проблемного навчання на занятті.	+			
7.	Оптимальність співвідношення діяльності педагога і тих, хто займаються, а також співвідношення повідомлення теоретичних відомостей і виконання практичних завдань, виходячи із їх постановки.			+	
8.	Організація самостійної роботи тих, хто займаються.			+	
9.	Забезпечення позитивної мотивації навчання.				+
10.	Забезпечення активності на занятті тих, хто займаються.				+
11.	Звертання уваги тих, хто займаються, на зв'язок матеріалу заняття з життям, практикою.				+
12.	Володіння педагогом способами створення проблемних ситуацій.			+	
13.	Наявність зворотного зв'язку між педагогом і тими, хто займаються, в ході фізкультурного заняття.				+
14.	Доцільність і ефективність використання педагогом наочності та технічних засобів навчання.		+		
15.	Врахування педагогом індивідуальних особливостей тих, хто займаються (використання індивідуального підходу).			+	
16.	Диференціація завдань тих, хто займаються, під час фізкультурного заняття (використання диференційованого підходу – розподіл за статтю і групами фізичної підготовленості).			+	
17.	Правильність порядку дій педагога при ознайомленні з новим матеріалом (назва вправи, показ, пояснення, надання можливості спробувати виконати фізичну вправу 1-2 рази).				+
18.	Тактовність і демократичні взаємини педагога з тими, хто займаються.			+	
19.	Рациональність використання часу фізкультурного заняття (щодо			+	

	підготовки місць занять і спортивного інвентарю, пояснення техніки виконання фізичних вправ, безпосереднього їх виконання, виправлення методичних помилок).				
20.	Ефективність контролю за роботою тих, хто займаються, оцінка їхніх знань і умінь (корекція помилок під час виконання фізичних вправ і після їх виконання)				+
21.	Адекватність оцінки педагога реальним результатам роботи на занятті тих, хто займаються (загальна оцінка або конкретна оцінка).			+	
22.	Правильність і конкретність надання домашнього завдання тим, хто займаються (доцільність і можливість виконання фізичної вправи вдома, конкретизація кількості підходів і разів виконання вправи в 1-му підході; кратність її виконання протягом тижня або дня; врахування диференційованого та індивідуального підходів, виходячи із стану здоров'я, фізичної підготовленості тих, хто займаються).				+
23.	Підбиття підсумків фізкультурного заняття.			+	
24.	Ступінь емоційного впливу фізкультурного заняття на тих, хто займаються (позитивність емоційного фону заняття).				+
25.	Відповідність типу фізкультурного заняття поставленій меті та його завданням (ступінь реалізації поставлених завдань).				+
26.	Сума балів за кожним із критеріїв, що характеризують діяльність педагога на фізкультурному занятті (див. нижче).				

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Теорія і методика фізичного виховання: Том 1. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання / Т.Ю. Круцевич. – К., 2018. – 392 с.
2. Тулайдан В.Г. Практикум з теорії і методики фізичного виховання / В.Г. Тулайдан., Ю.Т. Тулайдан. – Львів, «Фест-Прінт». 2017. – 179 с.

Допоміжна

1. Чиженок Т.М., Коваленко Ю.О. Методичні рекомендації з організації та проведення педагогічної практики в загальноосвітній школі для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напрямів підготовки «Фізичне виховання», «Здоров'я людини», «Спорт». – Запоріжжя: ЗНУ, 2015. – 84 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.tpal.com.ua/spase/biz/infskarb/doc/viklad/anur.pdf>.
2. <http://ru.osvita.ua/school/method/779/>.
3. <http://www.tpal.com.ua/spase/biz/infskarb/doc/viklad/anur.pdf>.